

УДК 504:327

БОХАН Аліна, к. е. н., доцент, докторант кафедри міжнародних економічних відносин КНТЕУ

ІНТЕГРАТОРИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ

Розглянуто актуальні питання розвитку екологічної дипломатії у контексті інтеграторів її прояву в еволюції природно-суспільних відносин і впливу на генерування міжнародних економічних ініціатив за умов глобалізації.

Ключові слова: екологічна дипломатія, інтегратори, природне право, глобальна екологічна політика, міжнародні економічні ініціативи, екологічна безпека.

Бохан А. Интеграторы экологической дипломатии. Рассмотрены актуальные вопросы развития экологической дипломатии в контексте интеграторов ее проявления в эволюции природно-общественных отношений и влияния на генерирование международных экономических инициатив в условиях глобализации.

Ключевые слова: экологическая дипломатия, интеграторы, природное право, глобальная экологическая политика, международные экономические инициативы, экологическая безопасность.

Постановка проблеми. В умовах домінування глобального формату конкуренції та зростання взаємозалежності між країнами актуалізується значимість екологічної експоненти в процесах світогосподарських трансформацій. Вона також виявляється в інтернаціоналізації адаптивної спроможності економічних суб'єктів до ринкової мобільності, ризикованості й інноваційності, обумовлюючи тим самим виникнення нових імпульсів дипломатизації міжнародних відносин.

Найвні причинно-наслідкові екологічні зв'язки між країнами у просторі та часі змінюють цілі традиційної дипломатії, урізноманітнюючи її функції: інтеграційні, превентивні, публічні, безпекові та ін. Адже ця сфера діяльності впливає на механізми узгодження ресурсних, економічних і екологічних інтересів суспільства, виявляє суперечливість їх реалізації за умов зміни політико-ідеологічних, соціально-культурних й комунікаційно-інформаційних вимірів комфортності життя.

Міжнародний дискурс щодо резонансів екологічного характеру включає різні підходи, що дає змогу певним чином ідентифікувати природу їх походження, зорієнтувати суспільство на необхідність зменшення їх амплітуди прояву в економічних взаємодіях і бізнес-комунікаціях через встановлення партнерських відносин. У зв'язку з цим компроміси у цій сфері можуть бути віднайдені в потенціалі екологічної дипломатії, яка включає значний спектр інтеграторів

її прояву: природних, історичних, політичних, економічних, культурних, релігійних тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові підходи в дослідженні різноманітних аспектів екологічної дипломатії розглядаються вченими в різних контекстах, зокрема: історії розвитку цивілізації, торгівлі та дипломатії (А. Мазаракі [1], В. Потемкін [2]); екологізації системи міжнародної економічної політики (А. Алімов, К. Блізнецька, В. Гуаньцзюнь, Дж. Керролл, Т. Колпакова, Н. Рогожина [3–8]); відображення екологічних складових в економічній, торговельній, багатосторонній, колективній, публічній та інших видах дипломатії (Н. Грущинська, Т. Зонова, К. де ла Каррьер, О. Фоміних, Г. Яригін [9–12]) та ін.

Сучасні наукові дослідження у сфері міжнародних економічних відносин є багатограними, проте недостатньо уваги приділяється питанням удосконалення практики взаємоприйнятних політичних і економічних рішень країн щодо покращання екологічної ситуації у світі. Через це виявлення специфіки розвитку екологічної дипломатії у цій сфері є доцільним з огляду на: давність її природно-історичних витоків, прояв інтеграторів у різноманітних формах організації господарських відносин, варіативність моделей представлення в соціосистемах і детермінованість у формуванні нових стратегій поступу.

Метою статті є визначення інтеграторів екологічної дипломатії у контексті їх різноманітності, еволюційності та взаємообумовленості, що знаходить відповідне відображення в генеруванні міжнародних економічних ініціатив і прогресивних форм суспільної консолідації.

Матеріали та методи. У процесі дослідження застосовано методи макроекономічного аналізу, що значно поглиблюють сутність розуміння екологічної дипломатії як нового напрямку міжнародних економічних відносин, а також дозволяють розглядати екологічну проблематику через поєднання соціальної екології та міжнародної економіки. Спеціальні методи забезпечують узагальнення наукових підходів до екологізації світогосподарських процесів. Інформаційною базою наукової розвідки з цієї проблематики слугує комплексний аналіз праць відомих вітчизняних і зарубіжних вчених, огляд історичних наративів. Можна констатувати факт існування генези й прогностики в галузі екологічної дипломатії, а також складність формування механізмів еколого-економічних взаємодій країн на фоні оновлення гіпотез глобалізації та гіперболізму її можливостей.

Результати дослідження. Модернізація суспільства є певним відображенням об'єктивно-історичного його розвитку й адаптації до перманентних викликів і загроз навколишнього середовища. Еволюційність завжди супроводжувалася ускладненням суспільних систем, кожна з яких відрізнялась від попередньої вищим ступенем диференціації і спеціалізації на основі концентрації енергії та споживання ресурсів. Але свою життєву силу "природа" завжди протиставляла

різноманітним винаходам людини щодо панування, устрою, порядку та примусу. Мабуть, це пояснюється тим, що свою автентичність природа набуває лише у формі органічної активності. Філософський концепт "природи" вказує не лише на глибоку логіку гармонізації, але й на прадавні зони екологічного ризику людського буття в його інтегруванні.

На віковичному шляху людство апробувало різноманітні форми організації господарських відносин – від родинно-племінної, робовласницької, феодальної до сучасної демократичної, міжнародної, інтегрованої. Але за умов цивілізованості воно не позбавилося таких "біологічних" рис, як агресивність, хижацтво, варварство, расизм, боротьба за простір і ресурси. З давніх часів володіння природними ресурсами було економічно вигідним проектом у зміцненні політичної влади й гегемонії (захоплення територій, скарбів і провіанту; будівництво пірамід, фортець, каналів, дамб; контроль над використанням води, лісу, пасовищ, морських і сухопутних торговельних шляхів). Аксиоматично, історія природокористування – це завжди історія можновладства й володарювання, що базувалось на використанні контрастних зовнішньополітичних доктрин, міждержавної боротьби, війн і мирних домовленостей, інструментів торговельно-економічної політики, тактики й стратегії дипломатії.

Наприклад, рушійною силою зовнішньої політики Ассирії (VIII – VII ст. до н.е.) було прагнення до володіння родючими оазисами сусідніх держав, захоплення покладів залізної руди, міді й інших видів природних ресурсів, встановлення деспотично-панівного контролю над торговельними шляхами, які зв'язували Середземномор'я з Індією та Китаєм. На противагу цьому в I ст. до н.е. набули розвитку торговельні та дипломатичні відносини Риму з Китаєм, де головною артерією зв'язків слугував "Шовковий шлях" (починався з Сирії та сягав Великого Китайського муру). Разом з караванами по "Шовковій дорозі" рухалися посольські місії Риму та Китаю, що сприяло: тривалості міжнародних взаємин між великими державами античного світу, впливу греко-римського мистецтва на китайську культуру, обміну технологіями господарювання і природокористування.

У первісних узагальненнях економічного досвіду природа досить часто сприймалась людьми як допоміжна і водночас загадкова й загрозна сила. Давні вірування були сконцентрованими реальними пересторогами щодо явищ природи та знаходили своє відображення в атрибутивних інтеграторах дипломатичних контактів. Зокрема, римська дипломатія містила елементи міфології через вшанування різних природних стихій у договірних відносинах. Так, у 215 р. до н. е. в одному з підписаних договорів зазначалось: "Головнокомандуючий карфагенської армії Ганнібал, з одного боку, і македонський цар Філіп, з іншого, – клянуться перед обличчям захисних богів – сонця, місяця і землі, перед обличчям рік, гаваней і вод, перед обличчям всіх божеств

перебувати на віки в клятвеному союзі дружби і нелицемірного благоволення як друзі, родичі і брати". До того ж дипломатична мова Римської імперії надалі знайшла своє відображення в християнській термінології (напр., "апостол" від грец. *apostolos* – посол) [2]. У свою чергу, релігійні ідеї, філософські настанови й моральні принципи визначали ступінь інтенсивності чи інертності процесу розвитку торгівлі, економіки й дипломатії.

За часів Середньовіччя вражаючі успіхи в дипломатії продемонструвала Візантійська імперія, застосовуючи нові підходи в зовнішній політиці та організації спеціальних посольських місій, агентської діяльності купців і релігійних місіонерів. Особливим стилем дипломатії характеризувалися Руські князі. Як володарі природно-багатих східно-європейських земель вони укладали вигідні для своєї держави угоди з керівниками інших держав. Показовим є те, що і до хрещення Русі, і після нього Київська верховна влада була незалежною від Константинополя, використовувала офіційне прийняття християнства як "глибоку політичну ідею" та релігійний інтегратор для об'єднання руських земель і використання їх природно-ресурсного потенціалу [13].

Таким чином, роль природного фактору в реалізації геополітичних намірів, економічних, військових і експансіоністських амбіцій імперій завжди була очевидною. Але людство за могутність свого поступу завжди платило відчуженням від того, на чому воно цю могутність здобувало – від природи. Однак, незважаючи на карколомні віхи в історії, визривала необхідність мирного вирішення існуючих світових проблем і формування міжнародних економічних ініціатив засобами дипломатії. Зазвичай вони генерувалися дією внутрішнього і міжнародного права, базувалися на засадах законів природи і виникали лише тоді, коли були прийнятні для двох чи кількох держав, які добровільно брали на себе це право.

Так, ще у XVII ст. Г. Гроцій звернув увагу на міждержавні відносини суверенів, що мали природне право. Так, є незаперечною природа людської натури, прагнення до суспільного життя, мирного й організованого. Згодом були розвинуті наукові ідеї "етики природного права" (Б. Спіноза), "природної релігії та раціональної етики" (С. Пуфендорф) [14]. У сучасному розумінні, "природне право" – це: наука про гарантії державного та міжнародного захисту прав людини, нації та інших суб'єктів суспільного життя в чинній політичній системі; система норм – сукупність законів Природи і розвитку людини для підтримання трансцендентальності власної свободи та активного самозбереження у Всесвіті.

Варіативність ідей природного права відображена також і в культурно-цивілізаційних умовах становлення різних народів, оскільки темпи формування їх економічної потужності, конкурентоспроможності й дипломатичної активності залежали від інтеграторів: об'єктивних (природне середовище, геополітична дислокація, сусідство

з іншими країнами, міжнаціональна взаємодія) та суб'єктивних (ментальність, гідність, працелюбність, господарність, винахідливість, підприємливість). Зокрема, В. Сніжко зазначає: "Людність українських теренів виживала після міграційних спалахів завдяки тому, що її загальна психоетнічна настанова та рівень творчого мислення ніколи не були нижчими, ніж рівень прийшлих як із Заходу, так і Сходу, а екологічно-генетична адаптованість – значно вища. Це засвідчує існування давніх традицій, які під тотальним тиском могли на деякий час припиняти свою дію і навіть дещо змінюватися (але не спотворюватися надовічно), оскільки історія демонструє їх пізніше обов'язкове відродження" [15].

Агенда (порядок денний) ХХІ ст. – це питання ідеологічної спроможності й економічної дієздатності країн належним чином реагувати на екологічну мінливість життєвого простору, де порядок може включати безлад і хаос, прогрес – генерувати і руйнувати, цивілізація – давати імпульси миру чи агресії... Багатовимірний контекст такого роду гносеології міститься в природознавстві, екології, космології. Головні акценти в дослідженнях цих наук – складні системи, де частини й ціле продукують і організують одне одного. На екосистемному рівні організації реалізується найважливіша функція – безперервний обмін речовиною, енергією та інформацією між усіма живими її компонентами і середовищем їх існування. В соціосистемах ретрансляція природних елементів може зумовлювати реакційну поведінку людини (спільнот, країн) у перетворенні навколишнього середовища, конструюючи соціальній простір з огляду відносної закритості, відкритості, флуктаційності, вразливості, захищеності тощо. Ефективність саморегуляції в таких системах залежить від: глибини наукового пізнання щодо їх будови й функціонування; природної та антропогенної динаміки; напрямків, характеру і наслідків властивих їм екологічних і соціальних процесів; обґрунтованості прийнятих управлінських рішень і контролю за їх реалізацією.

Французький дослідник Ж.-П. Делаж слушно зауважив: "Екологія – жива матриця нової свідомості і нової культури: усвідомлення нашої приналежності до природи. Присутність природи у самій глибині людського ества, що одночасно є і часткою, і діяльним чинником в глобальній системі природи" [16]. Саме тому активізація співпраці, кооперації та дипломатії з метою подолання соціально-політичної інертності країн у творенні власного та спільного екологічно безпечного майбутнього є стратегічно важливим завданням.

Екологічна дипломатія (англ. *environmental diplomacy*) – новий і прогресивний напрям у розвитку системи міжнародних економічних відносин, що передбачає:

- формування, узгодження та лобіювання країнами комерційних, торговельних і політичних інтересів екологічного характеру на світових ринках;

- виявлення специфіки включення екологічних компонентів у торговельну політику іноземних держав і механізмів її реалізації;
- сприяння ринковим агентам і стратегічним акторам у взаємодії в реалізації політики екологізації зовнішньоекономічної діяльності;
- врегулювання політичних і торговельно-економічних конфліктів, ескалація яких може спричиняти збільшення екологічних загроз;
- досягнення взаємоприйнятних бізнес-компромісів для поліпшення еколого-економічної ситуації у країнах, групах країн і регіонах світу;
- застосування превентивних заходів екологічного змісту щодо зловживань у контексті протекціонізму та експансіоністських намірів;
- визначення екологічних екстерналій внаслідок торговельних війн і контрабанди;
- проведення ратифікації міжнародних угод та їх інкорпорація в систему національного екологічного законодавства та ін.

Доцільно відзначити, що екологічна дипломатія проходить апробацію в практиці господарських відносин, які стимулюються чи стримуються дією внутрішньої та зовнішньої політик країн. Спектр інтеграторів екологічної дипломатії XXI ст. має ендегенне та екзогенне походження, оскільки "сила дипломатії" міститься у потенціалі єдності країни. Очевидність такого формату спостерігається під час проведення міжнародних переговорів, бізнес-конгресів, ділових форумів і виставок у сферах інноваційного, екологічного та інвестиційного спрямування.

Так, у рамках глобальної екологічної політики у 2016 р. історичної вагомості набула спільна заява Китаю та США щодо ратифікації Паризької кліматичної угоди¹, оскільки до цього вони вважалися протилежними групами на переговорах щодо зміни клімату.² Можна

¹ У 2015 р. в Парижі відбулась Конференція ООН з питань клімату (COP 21) та Нарада сторін за Кіотським протоколом (CRP-11). У рамках ініціатив COP 21 створено Паризький кліматичний альянс з метою втримання середньої температури глобального потепління нижче 2°C. Укладена "Паризька кліматична угода" має замінити після 2020 р. Кіотський протокол – донедавна єдина міжнародна угода, що зобов'язувала розвинені країни світу скорочувати викиди парникових газів. Учасники конференції вирішили скасувати будь-які санкції за парникові викиди з 2020 р. Згідно з Паризьким договором кожна країна сама визначатиме для себе обсяги скорочення викидів і посилено виконуватиме зобов'язання. Передбачається фінансова допомога країнам, що розвиваються, у розмірі 100 млрд дол. США для розв'язання екологічних проблем. Кліматична панель ООН показує, що рівня чисто нульових викидів слід досягти до 2070 р. аби уникнути небезпечного потепління.

² У світових обсягах викидів парникових газів велика частка належить Китаю – 25 %, США – 14 %. У 2015 р. спостерігалось зниження рівня викидів CO₂ – частково за рахунок прояву циклічних факторів і спаду в енергоємних секторах економіки КНР. Водночас, Китай і США й надалі посідають лідируючі позиції у генеруванні відновлювальної енергетики.

стверджувати, що сучасна дипломатія має справу з проявами "екологічної поліфонічності" з боку економічно та індустріально розвинених країн. Це пояснюється тим, що світовий ринок є більш відкритим до впливу транснаціональних корпорацій, а існуючі торговельні ризики пов'язуються зі стимулюванням трансферу не лише нових, але й застарілих технологій до країн, де їх використання поки що є економічно доцільним.

Китай як головуєчий Саміту "G-20" у 2016 р. все ж таки демонструє рішучість намірів щодо розбудови "інноваційної, взаємопов'язаної та інклюзивної світової економіки". З цією метою ним ініційовано створення групи дослідження "зелених фінансів", до складу якої входять представники G-20, Народний банк Китаю і Центральний банк Англії. Механізми "зеленого фінансування" мають сприяти науково-технічному прогресу в захисті довкілля, виявленню нових драйверів економічного зростання, диверсифікації міжнародних інвестиційних потоків у "зелену індустрію" та удосконаленню моделей екологічного фінансування країн з різними рівнями економічного потенціалу. Крім того, Китай як учасник *New Development Bank BRICS*³ долучається до реалізації групи проектів у сфері відновлювальної енергетики, загальна сума фінансування яких становить 911 млн дол. США (реалізація цих проектів має забезпечити зменшення викидів CO₂ на 3.2 млн т / рік) [17].

Активізація міжнародних економічних ініціатив Китаю обумовлена певною стурбованістю екологічною ситуацією в країні та транскордонних регіонах, необхідністю удосконалення політики у сфері економіки, енергетики, демографії, урбанізації, а також доцільністю моніторингу водних ресурсів держав, розміщених уздовж економічного поясу Шовкового шляху і морського Шовкового шляху XXI ст. Серйозність цієї ситуації підтверджується і намірами КНР у 2019–2020 рр. реалізувати космічну програму – запуск науково-дослідного супутника "WCOM" для спостереження кругообігу води у природі в глобальному масштабі [17].

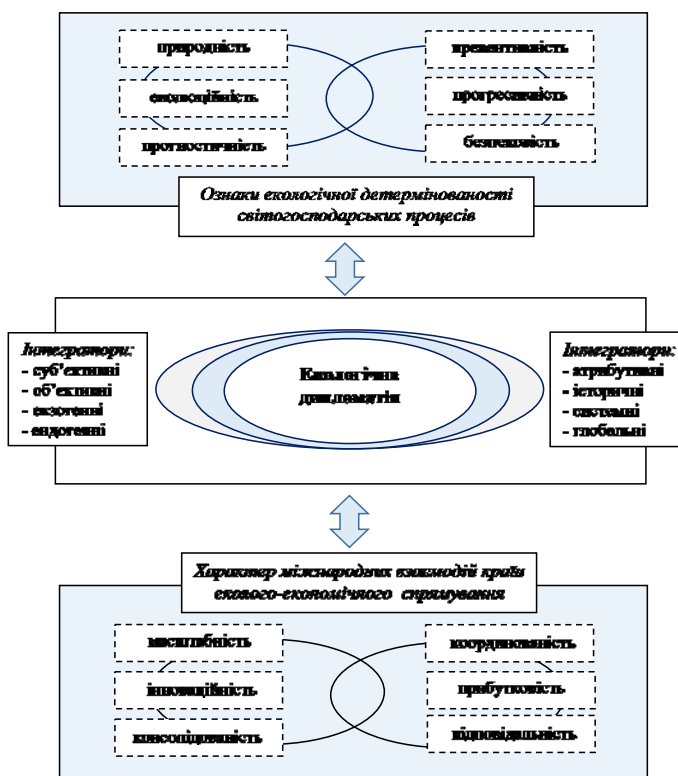
У контексті зазначених тенденцій на самітах і міжнародних конференціях спостерігається постійне оновлення "контенту екологічної дипломатії" – інформаційного наповнення процесу дипломатичних відносин, що має просторовий, часовий та ідеологічний вимір, а також передбачає універсалізацію механізмів його реалізації. Відома теза Д. Фроста: "Дипломатія – це мистецтво змусити іншого йти вашим

³ *New Development Bank BRICS* – Новий банк розвитку, створений країнами БРІКС (Бразилія, Росія, Індія, КНР, ЮАР) в 2014 р. Штаб-квартира: Шанхай. Капітал банку складає 100 млрд. дол. Пріоритет міжнародної фінансової організації – мобілізація ресурсів для фінансування інфраструктурних та екологічних проектів в країнах БРІК і країнах, що розвиваються. За звітний період банк вже отримав найвищий рейтинг AAA від китайських рейтингових агентств *Chengxin International Credit Rating* і *China Lianhe Credit Rating*.

шляхом" [18] вказує на справжню істинність природи спонукальних мотивів країни до активізації міжнародних економічних взаємодій як мистецтва спільного творення екологічно збалансованого простору діяльності на власному прикладі раціонального природокористування.

Так, ідеї екологічного солідаризму є в програмах КНР під час проведення щорічного Міжнародного форуму "Екологічна цивілізація". У 2016 р. його гаслом було: "На зустріч новій ері екологічної цивілізації: зелений розвиток, об'єднання знань і дій!" Таким чином привертається увага відомих політиків, успішних бізнесменів, видатних науковців і громадських діячів до екологічної проблематики, сприяючи тим самим зародженню нової архітекτονіки дипломатії і стратегічного партнерства.

Крім того, екологічна дипломатія базується на інституціональному співробітництві (рисунок) – діяльності структур/інституцій як представників держав та інтеграційних утворень, орієнтованих на формування глобальної екологічної безпеки, конструктивну взаємодію акторів світової політики з метою узгодження економічних і екологічних інтересів країн, збалансування потреб сучасних і майбутніх поколінь.

Сучасні аспекти екологічної дипломатії в розвитку міжнародних економічних ініціатив*

*Розробка автора

Це дає підстави наголошувати на екологічній детермінованості світогосподарських процесів і формуванні нових ринкових цінностей у суспільстві.

Висновки. Ефективність досягнення політичної стабілізації, забезпечення економічної модернізації та здійснення соціальної реформації суспільства значною мірою обумовлюється взаємовпливом системних факторів, серед яких інтегратори природно-екологічного походження мають відповідні ознаки прояву в минулому, сьогоденні та майбутньому людства. Внаслідок цього формується система екологічної дипломатії, яка пов'язується глобальними інтеграторами: динамічною екологізацією світової економіки, диверсифікацією напрямів ресурсного експансіонізму країн; розвитком компромісного співробітництва ринкових агентів і конкурентів на світових ринках екологічної продукції; захистом і лобіюванням національних екологічних інтересів країн у міжнародних відносинах; урегулюванням питань торговельно-економічних і транскордонних взаємодій, спрямованих на захист довкілля та забезпечення екологічної безпеки на різних рівнях тощо.

Для України розвиток екологічної дипломатії є надзвичайно перспективним напрямом діяльності суспільства, що потребує: здійснення соціально-економічних трансформацій у країні, реформування її дипломатичної служби, запровадження інституту державних політик, створення системи міжвідомчих стратегічних комунікацій, удосконалення функціональної системи управління, функціонування генеральних директоратів з різних питань (політичних, правових, безпекових, економічних, торговельних, гуманітарних, культурних, екологічних, інноваційних, консульських, адміністративних).

Подальші наукові розвідки з цієї проблематики можуть стосуватися виявлення прогресивних інтеграторів екологічної дипломатії з урахуванням інваріантних моделей її реалізації у вітчизняній та зарубіжній практиці. Адже майбутні домінянти глобальної політики управління світовим господарством будуть висхідними від культурно-економічних та інноваційних інтеграторів екологічної дипломатії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мазараки А. А. Торговля : история, цивилизация, мораль. К. : Книга, 2010. 624 с.
2. История дипломатии / под. ред. В. П. Потемкина. М. : ЮрПринт, 2002. С. 80.
3. Алимов А. А. Экологическая политика и экологическая дипломатия (понятийный аппарат и отдельные проблемы). Вестн. СПбГУ. 2003. Международные отношения. Вып. 3 (№ 22). С. 101–109.

4. Близнецкая Е. А. Международное экологическое управление : ключевые вопросы осуществления и перспективы. Вестн. МГИМО. 2012. № 2–23. С. 147–155.
5. Гуаньцзюнь В. Экологическая дипломатия Китая : история развития и современные проблемы. Известия Росс. гос. педагог. университета. 2011. №131. С. 334–341.
6. Carroll J. E. Environmental diplomacy : an examination and prospective of Canadian-U.S. transboundary environmental relations. Ann Arbor, Mich., University of Michigan Press, 1983. 382 p.
7. Колтакова Т. В. Китайская "экологическая дипломатия" и формирование международного механизма охраны окружающей среды. Известия Рос. гос. пед. ун-та им. А. И. Герцена. 2010. Вып. № 123. С. 68–74.
8. Рогожина Н. Глобальна екологічна безпека: позиція розвиваючихся країн. Міжнародна економіка і міжнародні відносини. 2013. № 2. С. 3–11.
9. Грущинська Н. М. Значення торговельної дипломатії в організації експорту української продукції до ЄС. Стратегічна панорама. 2016. № 1. С. 51–56.
10. Зонова Т. В. Дипломатия. Модели, формы, методы. М. : Аспект Пресс, 2013. 347 с.
11. Каррон де ла Каррьер Г. Экономическая дипломатия. Дипломат и рынок ; пер. с фр. М. : РОССПЭН, 2003. 296 с.
12. Фоминых А. Е., Ярыгин Г. О. Экологизация публичной дипломатии США. Вестн. СПбГУ. 2016. Международные отношения. Вып. 1. С. 110–120.
13. Горбач О. Доктрини зовнішньої політики : Історія та сучасний розвиток. Львів, 2005. С. 18–20.
14. Горбач О. Історія і теорія зовнішньої політики. Львів : Льві. держ. ін-т новітніх технологій та управління ім. В. Чорновола, 2010. С. 52–53.
15. Сніжко В. В. Нариси з психоетичної екології України. Київ : Веселка, 2001. С. 78.
16. Deleage J. P. Histoire de L'ecologie : Une science de l'homme et de la nature. – P. : Decouverte, 1991. P. 16.
17. Екологія Китаю. URL : <http://polpred.com/25/08/2016>.
18. *Энциклопедия афоризмов (В мире мудрых мыслей)*. М. : АСТ, 2000. С. 138.

Стаття надійшла до редакції 22.09.2016.

Bokhan A. Environmental diplomacy integrators.

Background. Given the dominance of global competition format and the growing interdependence between countries significance of environmental exhibitors in the processes of global economic transformation is becoming more and more relevant. Existing environmental causal links between countries in space and time change goals of traditional diplomacy because of its diversity of functions: integrational, preventive, public, security and others. International discourse on environmental resonances enables in some way to identify the nature of their origin and aggravation, direct the society to the need to reduce their amplitude. Compromises in this area can be found in the potential environmental

diplomacy, integrators of which have different origins: natural, historical, political, economic, cultural, religious and others.

Analysis of recent research and publications showed that the study of specific environmental diplomacy is appropriate in view of the remoteness of natural and historical sources and manifestation of its integrators in world economic relations.

The aim of the article is to determine the environmental diplomacy integrators in terms of their diversity, evolution and interdependence, which is reflected in international economic initiatives and innovative forms of social consolidation.

Materials and methods. The study used methods of macroeconomic analysis to determine environmental diplomacy as a new area of international economic relations, consider this issue in terms of social ecology and international economy.

Results. In the new millennium the format of international economic initiatives to enhance collaboration, cooperation and diplomacy appears strategically advantageous. It enables to overcome the social and political inertia of the countries in creating their own and common environmentally safe future. An important aspect of the functioning of environmental diplomacy is activity of relevant institutions as representatives of the integration entities that are focused on strengthening the global imperative of ecological safety, ensure constructive cooperation of the players of world politics with the aim of harmonizing economic and environmental interests of the countries, improving mechanisms to balance the needs of current and future generations.

Conclusion. Effectiveness of political stability, ensuring economic modernization and implementation of social reformation of society are caused by the mutual influence of systemic factors, including those of natural ecological origin. Manifestation of environmental diplomacy integrators are associated with: the development of greening the world economy, cooperation of countries in market competition in the global market of eco-innovative products; protection and lobbying of national environmental interests; settlement of the issues of trade and economic cooperation; ratification of international treaties and their incorporation in the national environmental legislation, etc.; creating a positive environmental image of countries and others.

Keywords: environmental diplomacy, integrators, natural law, global environmental policy, international economic initiatives and environmental safety.

REFERENCES

1. Mazaraki A. A. Torgovlja : istorija, civilizacija, moral'. K. : Kniga, 2010. 624 s.
2. Istorija diplomatii / pod. red. V. P. Potemkina. M. : JurPrint, 2002. S. 80.
3. Alimov A. A. Jekologičeskaja politika i jekologičeskaja diplomatija (ponjatijnyj apparat i otdel'nye problemy). Vestn. SPbGU. 2003. Mezhdunarodnye otnoshenija. Vyp. 3 (№ 22). S. 101–109.
4. Blizneckaja E. A. Mezhdunarodnoe jekologičeskoe upravlenie : ključevye voprosy osušhestvlenija i perspektivy. Vestn. MGIMO. 2012. № 2–23. S. 147–155.
5. Guan'czjun' V. Jekologičeskaja diplomatija Kitaja : istorija razvitija i sovremennye problemy. Izvestija Ross. gos. pedagog. universiteta. 2011. №131. S. 334–341.
6. Carroll J. E. Environmental diplomacy : an examination and prospective of Canadian-U.S. transboundary environmental relations. Ann Arbor, Mich., University of Michigan Press, 1983. 382 p.
7. Kolpakova T. V. Kitajskaja "jekologičeskaja diplomatija" i formirovanie mezhdunarodnogo mehanizma ohrany okružhajushhej sredy. Izvestija Ros. gos. ped. un-ta im. A. I. Gercena. 2010. Vyp. № 123. S. 68–74.
8. Rogozhina N. Global'na jekologičeskaja bezopasnost': pozicija razvivajushhihsja stran. Mezhdunarodnaja jekonomika i mezhdunarodnye otnoshenija. 2013. № 2. S. 3–11.

9. *Grushhyns'ka N. M.* Znachennja torgovel'noi' dyplomatii' v organizacii' eksportu ukrai'ns'koi' produkcii' do JeS.Strategichna panoramy. 2016. № 1. S. 51–56.
10. *Zonova T. V.* Diplomacija. Modeli, formy, metody. M. : Aspekt Press, 2013. 347 s.
11. *Karron de la Karr'er G.* Jekonomicheskaja diplomacija. Diplomat i ryнок ; per. s fr. M. : ROSSPJeN, 2003. 296 s.
12. *Fominyh A. E., Jarygin G. O.* Jekologizacija publichnoj diplomatii SShA. Vestn. SPbGU. 2016. Mezhdunarodnye otnoshenija. Vyp. 1. S. 110–120.
13. *Gorbach O.* Doktryny zovnishn'oi' polityky : Istorija ta suchasnyj rozvytok. L'viv, 2005. S. 18–20.
14. *Gorbach O.* Istorija i teorija zovnishn'oi' polityky. L'viv : L'vi. derzh. in-t novitnih tehnologij ta upravlinnja im. V. Chornovola, 2010. S. 52–53.
15. *Snizhko V. V.* Narysy z psyhoetnichnoi' ekologii' Ukrai'ny. Kyi'v : Veselka, 2001. S. 78.
16. *Deleage J. P.* Histoire de L'ecologie : Une science de l'homme et de la nature. – P. : Decouverte, 1991. P. 16.
17. *Ekologija* Kytaju. URL : [http : // polpred.com/25/08/2016](http://polpred.com/25/08/2016).
18. Jenciklopedija aforizmov (V mire mudryh myslej). M. : AST, 2000. S. 138.